

**Путівник рішень Суду ЄС (Євродайджест),
прийнятих у жовтні 2024 року***

Путівник містить огляди рішень Суду ЄС, прийнятих у жовтні 2024 року, які тлумачать окремі положення актів права ЄС.

Рішення Суду ЄС розглядаються як прецеденти та є частиною *acquis* ЄС. Окремі рішення Суду ЄС містять роз'яснення (тлумачення) правильного розуміння та застосування актів права ЄС й Установчих договорів Союзу. Ці рішення є важливими в контексті імплементації положень права ЄС у національне законодавство.

Вивчення рішень Суду ЄС та інших інтерпретаційних документів ЄС щодо імплементації відповідних актів права ЄС є складовою аналізу відповідності зобов'язанням держави у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Для ознайомлення з Путівником перейдіть за посиланням:

<https://padlet.com/rservvru/2024-u4tkzrakfy7wof1z>

ЗМІСТ

<i>Свобода, безпека та правосуддя</i>	4
<i>Конкурентна політика</i>	6
<i>Охорона довкілля, здоров'я та прав споживачів</i>	8
<i>Сільське господарство</i>	9

Свобода, безпека та правосуддя

Рішення Суду від 5 вересня 2024 року (Справа С-156/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Окружного суду м. Гаага (Нідерланди))¹.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 4, статті 19(2), статті 47 Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія)² і статті 5 Директиви 2008/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2008 року щодо загальних стандартів і процедур, що підлягають застосуванню в державах-членах для повернення громадян третіх країн, що незаконно в них перебувають (далі – Директива 2008/115/ЄС)³, та подано в рамках провадження між К, L, M і N, громадянами третьої країни, і Державним секретарем з питань юстиції та безпеки (Нідерланди) щодо законності рішення про відхилення їх заяви про отримання дозволу на проживання, передбаченого законодавством Нідерландів, і встановлення того, що їхнє проживання на території Нідерландів є незаконним, а також щодо виконання рішення про повернення, ухваленого раніше в рамках процедури міжнародного захисту.

Окружний суд м. Гаага звернувся до Суду ЄС за роз'ясненням щодо таких питань:

1) чи слід тлумачити статті 13(1) і (2) Директиви 2008/115/ЄС у поєднанні зі статтею 5 цієї Директиви та статтею 19(2) і статтею 47 Хартії як такі, що вимагають від національного суду, до якого звернулися із заявою про перегляд законності акта, яким компетентний національний орган відхилив заяву про надання дозволу на проживання, передбаченого національним законодавством, і, таким чином, скасував призупинення виконання рішення про повернення, яке було раніше ухвалено в контексті процедури міжнародного захисту, за власною ініціативою питання про недотримання принципу невидворення в результаті виконання останнього рішення на підставі доведених до його відома матеріалів справи, доповнених або уточнених за результатами змагального процесу;

2) чи слід тлумачити статтю 5 Директиви 2008/115/ЄС у поєднанні зі статтею 19(2) Хартії як таку, що вимагає від адміністративного органу, який у процедурі, що не була ініційована заявою про надання міжнародного захисту, відмовляє у видачі дозволу на проживання, передбаченого національним законодавством, і, таким чином, установлює, що громадянин третьої країни, який подав заяву, перебуває на території відповідної держави-члена ЄС нелегально, не

¹ Judgment of the Court (Third Chamber) of 17 October 2024 (case C-156/23 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (District Court, The Hague, sitting in Roermond, Netherlands). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62023CJ0156>

² Charter of Fundamental Rights of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012P%2FTXT>

³ Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0115>

вносити рішення про повернення щодо цього громадянина без попередньої оцінки дотримання принципу невидворення;

3) чи слід тлумачити статтю 5 Директиви 2008/115/ЄС у поєднанні зі статтею 19(2) Хартії як таку, що вимагає від адміністративного органу, який відхиляє заяву про надання дозволу на проживання, передбаченого національним законодавством, і, отже, встановлює, що громадянин третьої країни перебуває на території відповідної держави-члена ЄС нелегально, забезпечити дотримання принципу невидворення шляхом перегляду, у світлі цього принципу, рішення про повернення, ухваленого раніше проти цього громадянина в контексті процедури міжнародного захисту, призупинення виконання якого було скасовано після такого відхилення.

Суд відзначив недопустимість другого питання. Суд установив, що друге питання є гіпотетичним і закликає Суд сформулювати консультативний висновок, нехтуючи його завданням у контексті судового співробітництва, що встановлено статтею 267 ДФЄС.

Висновки Суду.

1. Стаття 5 Директиви 2008/115/ЄС у поєднанні зі статтею 19(2) Хартії повинна тлумачитися як така, що вимагає від адміністративного органу, який відхиляє заяву про надання дозволу на проживання, передбаченого національним законодавством, і, відповідно, встановлює, що громадянин третьої країни нелегально перебуває на території відповідної держави-члена, забезпечити дотримання принципу невидворення шляхом перегляду, у світлі цього принципу, рішення про повернення, раніше прийнятого щодо цього громадянина в рамках процедури міжнародного захисту, призупинення виконання якого було скасовано після такого відхилення.

2. Статті 13(1) і (2) Директиви 2008/115/ЄС у поєднанні зі статтею 5 цієї Директиви, а також зі статтею 19(2) і статтею 47 Хартії слід тлумачити як такі, що вимагають від національного суду, до якого звернулися із заявою про перегляд законності акта, яким компетентний національний орган відхилив заяву про надання дозволу на проживання, передбаченого національним законодавством, і, таким чином, скасував призупинення виконання рішення про повернення, яке було раніше ухвалено в контексті процедури міжнародного захисту, за власною ініціативою питання про недотримання принципу невидворення в результаті виконання останнього рішення на підставі доведених до його відома матеріалів справи, доповнених або уточнених за результатами змагального процесу.

Конкурентна політика

Рішення Суду від 24 жовтня 2024 року (Справа С-227/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Верховного суду Нідерландів)⁴.

Предмет справи полягає у тлумаченні статей 2–4 Директиви Європейського Парламенту та Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві, частини другої статті 17 і частини першої статті 52 Хартії основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія), зважаючи на частину сьому статті 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів від 9 вересня 1886 року (Паризький акт від 24 липня 1971 року змінений 28 вересня 1979 року) (далі – Бернська конвенція), а також абзацу першого статті 351 ДФЄС.

Клопотання було подано в рамках провадження між Vitra Collections AG (далі –Vitra), виробником дизайнерських меблів, проти Kwantum Nederland BV, Kwantum België BV (далі –Kwantum), мережі магазинів, що продають предмети інтер'єру, включаючи меблі, на тій підставі, що Kwantum продавав стілець, який, за словами Vitra, порушує належні йому авторські права. Vitra виробляє дизайнерські меблі і володіє правами інтелектуальної власності на крісло Dining Sidechair Wood («DSW»), розроблений подружжям – Чарльзом і Реєм Імзами, які були громадянами Сполучених Штатів Америки та вже померли. У 2014 році компанія Vitra встановила, що компанія Kwantum продавала згадане крісло під назвою «паризьке крісло», порушуючи її права на крісло DSW. Розглядаючи позов Vitra, Верховний суд Нідерландів, застосовуючи частину сьому статті 2 Бернської конвенції, яка встановлює критерій матеріальної взаємності, вирішив зупинити провадження та направити такі питання до Суду ЄС:

1) чи відносяться до матеріальної сфери дії права ЄС питання, що розглядаються в цьому провадженні;

2) якщо відповідь на перше питання ствердна, то чи є авторське право на твір прикладного мистецтва невід'ємною частиною права на захист інтелектуальної власності, закріпленого у статті 17(2) Хартії, що означає, що право ЄС, зокрема стаття 52(1) Хартії, вимагає, щоб обмеження здійснення авторського права (у значенні Директиви 2001/29/ЄС) на твір прикладного мистецтва шляхом застосування критерію матеріальної взаємності, передбаченого статтею 2(7) Бернської конвенції, було передбачено законом;

3) чи повинні статті 2, 3 і 4 Директиви 2001/29/ЄС і статті 17(2) і 52(1) Хартії у поєднанні зі статтею 2(7) Бернської конвенції тлумачитися так, що тільки законодавчий орган ЄС (а не національні законодавчі органи) має визначати, чи

⁴ Judgment of the Court (First Chamber) of 24 October 2024 (Case C-227/23 Kwantum Nederland BV, Kwantum België BV v Vitra Collections AG). InfoCuria. Case-Law. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=291566&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3319215>

може бути обмежено здійснення авторського права в Європейському Союзі (у розумінні Директиви 2001/29/ЄС) застосуванням критерію матеріальної взаємності, передбаченого статтею 2(7) Бернської конвенції, щодо твору прикладного мистецтва, країна походження якого відповідно до цієї конвенції є третьою країною і автор якої не є громадянином держави-члена ЄС, і, якщо так, то чітко та точно визначити це обмеження;

4) чи повинні статті 2, 3 і 4 Директиви 2001/29/ЄС у поєднанні зі статтями 17(2) і 52(1) Хартії тлумачитися так, що доки законодавчий орган ЄС не передбачив обмеження здійснення авторського права (у значенні Директиви 2001/29/ЄС) на твір прикладного мистецтва шляхом застосування критерію матеріальної взаємності, передбаченого статтею 2(7) Бернської конвенції, держави-члени ЄС не можуть застосовувати цей критерій по відношенню до твору прикладного мистецтва, країною походження якого в розумінні цієї Конвенції є третя країна, а автором не є громадянин держави-члена ЄС;

5) за обставин, про які йдеться в цьому провадженні, враховуючи дію статті 2(7) Бернської конвенції у часі, чи виконуються умови першого абзацу статті 351 ДФЄС для Королівства Бельгія, тобто, чи може ця держава-член вільно застосовувати критерій матеріальної взаємності, передбачений у статті 2(7) цієї Конвенції, беручи до уваги той факт, що в цьому випадку країна походження приєдналася до Бернської конвенції 1 травня 1989 року.

Висновки Суду.

1. Ситуація, в якій компанія вимагає захисту авторських прав на об'єкт прикладного мистецтва, що продається в державі-члені, за умови, що цей об'єкт може бути класифікований як «твір» у значенні Директиви Європейського Парламенту та Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві, підпадає під матеріальну сферу дії права ЄС.

2–4. Статтю 2(a) і статтю 4(1) Директиви 2001/29/ЄС у поєднанні зі статтею 17(2) і статтею 52(1) Хартії основоположних прав Європейського Союзу слід тлумачити так, що згідно з чинним законодавством ЄС вони не дозволяють державам-членам застосовувати в національному законодавстві критерій матеріальної взаємності, викладений у другому реченні статті 2(7) Бернської конвенції стосовно твору прикладного мистецтва, країною походження якого є третя країна, а автором якого є громадянин третьої країни. Лише законодавча влада ЄС відповідно до статті 52(1) Хартії основних прав має за допомогою законодавства ЄС визначити, чи надані в Європейському Союзі права, викладені у статті 2(a) і стаття 4(1) цієї Директиви, повинні бути обмежені.

5. Перший абзац статті 351 ДФЄС слід тлумачити як такий, що не дозволяє державі-члену застосовувати шляхом відступу від положень права ЄС критерій матеріальної взаємності, який міститься у другому реченні статті 2(7) Бернської конвенції, щодо твору, країною походження якого є Сполучені Штати Америки.

Охорона довкілля, здоров'я та прав споживачів

Рішення Суду від 17 жовтня 2024 року (Справа С-409/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЕС від Верховного суду Нідерландів)⁵.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статей 2(2)(f) та 3(g) Директиви 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про кредитні договори для споживачів та про скасування Директиви Ради 87/102/ЄЕС (далі – Директива 2008/48/ЄС) і подано в рамках провадження між Riverty GmbH, правонаступником компанії Arvato Finance BV («Arvato»), та споживачем МІ щодо послуги відстроченого платежу.

Верховний суд Нідерландів вирішив зупинити провадження у справі та направити такі питання до Суду для винесення попереднього рішення:

1) чи належать проценти за прострочення виплати кредиту та позасудові витрати до загальної вартості кредиту для споживача в розумінні статті 3(g) Директиви 2008/48/ЄС і чи потрібно їх брати до уваги при визначенні кредиту як такого, що є «безпроцентним та без будь-яких інших платежів», або як такого, за яким «підлягають сплаті лише незначні платежі», у розумінні статті 2(2)(f) цієї Директиви;

2) якщо проценти та позасудові витрати передбачені договором, то чи має значення, що ці проценти й витрати є вищими, ніж ті, що підлягали би сплаті згідно з національним законодавством.

Висновки Суду.

Статтю 2(2)(f) Директиви 2008/48/ЄС слід тлумачити таким чином, що за винятком випадків, коли кредитор із моменту укладання кредитного договору передбачає невиконання споживачем платіжного зобов'язання з метою отримання фінансової вигоди, пеня та позасудові витрати, які споживач зобов'язаний сплатити у разі несвоєчасної сплати або невиконання ним платіжного зобов'язання за кредитним договором, не підпадають під поняття «відсотки» та «інші платежі» у значенні цього положення, незалежно, в принципі, від того, чи є такі проценти та інші платежі законодавчо встановленими або договірними, а також від того, чи є, залежно від обставин, такі проценти та інші платежі за договором більшими, ніж ті, що підлягають сплаті згідно з національним законом.

⁵ Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 17 October 2024 (C-409/23 request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Hoge Raad der Nederlanden (Supreme Court of the Netherlands). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=291254&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3319215>

Сільське господарство

Рішення Суду від 17 жовтня 2024 року (Справа С-239/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЕС від Адміністративного суду Зігмарінгена, Німеччина)⁶.

Предмет справи.

Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статей 31 і 32 Регламенту (ЄС) 1305/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про підтримку розвитку сільських територій Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільських територій і скасування Регламенту Ради (ЄС) 1698/2005 (далі – Регламент (ЄС) 1305/2013)⁷ та було подано в рамках провадження між компанією А та федеральною землею Баден-Вюртемберг про відхилення заяви про компенсаційну надбавку на 2019 рік щодо сільськогосподарських угідь, розташованих у Фрайштадт (федеральна земля Баварія, Німеччина).

Адміністративний суд вирішив призупинити провадження у справі та направив такі питання до Суду ЄС для попереднього вирішення:

1) чи існує національне адміністративне регулювання та практика підтримки фермерів, згідно з якою виплата компенсаційної надбавки за землю в гірських районах та певних районах, стикаються з обмеженнями, виключно через те, що земля, яка підлягає підтримці за рахунок компенсаційної надбавки, знаходиться за межами регіону держави-члена ЄС, у значенні статті 2(1)(2)(b) Регламенту (ЄС) 1305/2013, та статей 31(1), 31(2), 32(1)(a), 32(2) та 32(3) Регламенту (ЄС) 1305/2013? Чи є місце діяльності фермера, який управляє землею, допустимим критерієм для диференціації в зазначеному питанні;

2) чи слід тлумачити статтю 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013 як таку, яка означає, що правила держави-члена або регіону держави-члена, яка прийняла рішення про надання виплат фермерам у гірських районах та інших районах, що стикаються з обмеженнями, у значенні статті 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013, має бути визначено таким чином, щоб виплата також надавалася для земель, які були класифіковані як гірська місцевість або інша місцевість, що стикається з обмеженнями, у значенні статті 32(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013, іншою державою-членом або іншим регіоном тієї самої держави-члена, яка також вирішила надавати виплати фермерам у гірських районах та інших місцевостях, що стикаються з обмеженнями, у значенні статті 31(1) (ЄС) 1305/2013;

⁶ Judgment of the Court (Second Chamber) of 17 October 2024 (C 239/23 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Verwaltungsgericht Sigmaringen (Administrative Court, Sigmaringen, Germany). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=291249&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3319215>

⁷ Regulation (EU) No 1305/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Council Regulation (EC) No 1698/2005. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1305>

3) чи слід тлумачити статтю 31(1) та 31(2) Регламенту (ЄС) 1305/2013 як такі, які означають, що у фермера відповідно до цих положень виникає право на отримання виплат (компенсаційної надбавки) державою-членом або регіоном держави-члена, якщо такий фермер є діючим фермером і господарює на землі, яка була класифікована як гірська місцевість або інша місцевість, що стикається з певними обмеженнями, у значенні статті 32(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013, державою-членом або регіоном держави-члена, і відповідна держава-член або її регіон прийняли рішення про надання виплат (компенсаційних надбавок) у значенні першого підпункту статті 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013.

Якщо відповідь на це питання ствердна:

(а) чи підпадають під дію положень права ЄС, а саме статті 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013 держави-члени або регіони держави-члена, якщо регіон вирішив, незалежно від держави-члена, надавати компенсаційні надбавки фермерам відповідно до статті 31 Регламенту (ЄС) 1305/2013;

(б) чи вимагає положення права ЄС, щоб фермер відповідав додатковим вимогам на додаток до тих, що викладені в статтях 31(1) та 31(2) Регламенту (ЄС) 1305/2013, які встановлені державою-членом, що надає компенсаційну надбавку, або її регіоном у своїх національних заходах з імплементації;

4) якщо відповідь на третє питання негативна:

чи слід тлумачити статтю 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013 як таку, яка означає, що правила держави-члена або одного з її регіонів, що встановлюють умови надання виплати (компенсаційної надбавки) у значенні статті 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013, повинні мати такий правовий статус, щоб фермери мали право на отримання виплати (компенсаційної надбавки), якщо вони відповідають умовам виплати, встановленим відповідною державою-членом або її регіонами, незалежно від фактичної практики надання підтримки в державі-члені або її регіоні.

Висновки Суду.

Суд постановив, що:

1. Статті 2(1)(b), 31(1) та (2), 32(1)(a) та (2) і (3) Регламенту (ЄС) 1305/2013 слід тлумачити як такі, що не виключають законодавство або адміністративну практику держави-члена та/або регіону держави-члена, які виключають надання компенсаційної надбавки фермерам, розташованим у гірських районах та інших районах, що стикаються з природними або іншими специфічними обмеженнями, на тій підставі, що райони, які мають право на таку надбавку, розташовані за межами території регіону держави-члена, програма розвитку сільських територій якої передбачає таку надбавку. Однак, вищезазначені положення не дозволяють використовувати місце ведення бізнесу фермера, який працює на відповідній території, як критерій для надання такої дотації.

2. Статтю 31 Регламенту (ЄС) 1305/2013 слід тлумачити як таку, яка безпосередньо впливає з тих положень права ЄС, що фермери, розташовані в гірських районах та інших районах, які стикаються з природними або іншими

специфічними обмеженнями, мають право на виплату компенсаційної надбавки, якщо держава-член або регіон держави-члена передбачає у своїй програмі розвитку сільських територій надання таких надбавок для цих типів територій.

3. Статті 2(1)(b) та 31(1) Регламенту (ЄС) 1305/2013 слід тлумачити як такі, які означають, що право на виплату компенсаційної надбавки фермерам, розташованим у гірських районах та інших районах, що стикаються з природними або іншими специфічними обмеженнями, може бути застосоване до держави-члена або регіону відповідної держави-члена, якщо ця держава-член або цей регіон (незалежно від цієї держави-члена) вирішили надавати компенсаційні надбавки для районів, розташованих на їхній території, які мають право на отримання таких надбавок.

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*